

3.10.2019

Johtaja Minna Karvonen

Viite

Asia **Eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain uudistaminen, työryhmä 1.11.2019 - 31.10.2020**

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tänään asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain uudistamiseksi.

Työryhmän toimikausi on 1.11.2019 – 31.10.2020.

Tausta

Kirjailijoiden ja kääntäjien erillinen apurahajärjestelmä luotiin 1960-luvun alussa. Silloin vireillä olleen tekijänoikeuslainsäädännön uudistuksen yhteydessä katsottiin, että kirjailijoille koituu ansionmenetystä siitä, että kirjat ovat maksutta saatavissa yleisissä kirjastoissa. Tämän katsottiin vähentävän kirjojen myyntiä.

Laki eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista (236/1961) tuli voimaan 1.1.1963. Lain mukaan harkinnanvaraisia apurahoja ja avustuksia myönnettiin kotimaisille kaunokirjallisuuden kirjailijoille ja kääntäjille siten, että avustuksiin voitiin käyttää 5 prosenttia edellisenä kalenterivuonna kirjastolain (235/61) 5 ja 9 §:n nojalla myönnettyjen valtionavustusten määrästä.

Määrärahasta 35 prosenttia myönnettiin luovaa kirjallista työtä suorittaville kirjailijoille ja 5 prosenttia kirjojen kääntäjille, 40 prosenttia iäkkäille kirjailijoille, jotka elävät ahtaissa taloudellisissa oloissa, ja 20 prosenttia kirjailijoille, jotka sairauden tai työkyvyttömyyden johdosta ovat joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin.

Vuonna 1978 apurahoihin ja avustuksiin käytettävissä olevan määrärahan määräytymisperusteeksi muutettiin yleisten kirjastojen kirjahankinnat siten, että määrärahan suuruus oli yhdeksän prosenttia edellisen vuoden kirjojen hankintamäärästä. Vuoden

1983 lakimuutoksella (1080/1983) prosenttiosuus nostettiin nykyiseen kymmeneen prosenttiin.

Lakiin on tehty useita muutoksia, joista merkittävimmät koskevat vanhuus- ja sairausavustusten myöntämistä kääntäjille (216/1967) ja apurahojen ja avustusten myöntämistä tietokirjailijoille ja tietokirjallisuuden kääntäjille (1080/1983), jolloin apurahojen ja avustusten kokonaismäärästä 10 prosenttia osoitettiin tietokirjallisuuden tukemiseen.

Lain nojalla annetussa asetuksessa säädetään apurahoja ja avustuksia myöntävän lautakunnan kokoonpanosta, työskentelystä, apurahojen ja avustusten hakemisesta, jakamisesta, maksamisesta ja käytöstä. Lautakunta on toiminut vuodesta 2013 lähtien Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä.

Lakiin tehdyistä muutoksista huolimatta laissa on teknisesti vanhentuneita säännöksiä. Yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset, kuten sosiaaliturvajärjestelmän parantuminen ja valtion taiteilijaeläkejärjestelmän perustaminen, ovat vaikuttaneet iäkkäiden ja sairaiden kirjailijoiden asemaan ja elinolosuhteisiin. Myös tietokirjallisuuden lisääntymisen myötä kauno- ja tietokirjailijoille myönnettävien apurahojen jakosuhteen epätasapainoon (90/10) on kiinnitetty huomiota. Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman kirjausten ”Tuetaan kotimaisilla kielillä kirjoitetun tiedekirjallisuuden julkaisemista” mukaisesti apurahojen ja avustusten jakosuhdetta on tarpeen uudistaa.

Myös taiteilijoille myönnettävien erilaisten tukimuotojen sirpaleisuuteen on alettu kiinnittää huomiota. Opetus- ja kulttuuriministeriön 30.10.2018 julkaiseman työryhmäraportin mukaan ”Taiteen edistämiskeskus vähentäisi rahoituksen sirpaloitumista ja kehittäisi tukimuotojaan strategisimmiksi siten, että tukimuodot vastaavat paremmin taiteen nykykentän tarpeisiin”.

Tehtävä

Työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotus lain uudistamiseksi.

Ehdotuksen tulee sisältää muun muassa esitykset:

- 1) lain tavoitteista
- 2) apurahoja ja avustuksia koskevan määrärahan määräytymisperusteesta
- 3) apurahojen ja avustusten hakemisen ja päätöksenteon järjestämisestä
- 4) kirjailijoille ja kääntäjille myönnettävien apurahojen jakosuhteesta.

Apurahojen ja avustusten hakemista ja päätöksentekoa koskevassa ehdotuksessa on otettava huomioon perustuslain 124 §, jolla säädetään hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle.

Työryhmän tulee laatia ehdotuksensa eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain uudistamiseksi hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmä voi työnsä aikana kuulla työnsä kannalta eri sidosryhmien edustajia, asiantuntijoita sekä muita tahoja.

Työryhmän kokoonpano

Opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu Teidät puheenjohtajaksi ja nimeää työryhmän jäseniksi seuraavat henkilöt:

Opetusneuvos Paavo-Petri Ahonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (KTLO)
 Hallitussihteeri Elina Anttila, opetus- ja kulttuuriministeriö (KUPO),
 Kulttuuriasiainneuvos Leena Laaksonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (KUPO),
 Opetusneuvos Marja Pulkkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö (KTLO)
 Erityisasiantuntija Ansa Aarnio, Taiteen edistämiskeskus
 Pääsihteeri Reetta Kettunen, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta
 Toiminnanjohtaja Suvi Oinonen, Suomen Kirjailijaliitto ry
 Toiminnanjohtaja Sanna Haanpää, Suomen Tietokirjailijat ry
 Puheenjohtaja Heikki Karjalainen, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry
 Toiminnanjohtaja Sonia Meltti, Suomen näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat ry
 Verksamhetsledare Johanna Sandberg, Finlands svenska författareförening rf

Työryhmän sihteereinä toimivat työryhmän jäsenet hallitussihteeri Elina Anttila ja kulttuuriasiainneuvos Leena Laaksonen opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Työryhmän teknisenä sihteerinä toimii hallinnollinen avustaja Kati Ojala opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmän asettamisessa ei ole voitu noudattaa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n 1 momenttia, koska työryhmän jäsenet on kutsuttu heidän hoitamaansa virkaan tai tehtävään liittyvän erityisen ammatillisen osaamisensa johdosta, eikä heitä voida korvata toisella henkilöllä.

Kustannukset ja rahoitus

Työryhmä työskentelee virkatyönä.

Työryhmän jäsenten matkakulut kokouksiin korvataan edullisimman matkustustavan mukaan. Mahdollisten kokouspalkkioiden maksamiseen noudatetaan valtiovarainministeriön suositusta kokouspalkkioiksi (VM/825(00.00.01/2014). Työryhmän jäsenen tehtävästä ei makseta palkkioita eikä päivärahoja silloin, kun jäsen osallistuu työryhmän työhön taustayhteisönsä edustajana.

Työryhmän menot maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamomentilta 29.01.01 / toimintayksikkö 6000003113.

Tiede- ja kulttuuriministeri

Hanna Kosonen

Ylijohtaja

Riitta Kaivosoja

Tiedoksi Työryhmän jäsenet
Valtiosihteeri Tuomo Puumala
Erityisavustaja Satu Mäki-Lassila
Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen
Kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto
OKM viestintä